

سخن سردبیر
مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان
دوره ششم، شماره چهارم، زمستان ۱۳۸۶، ۲۱۸-۲۱۷

مرور همتایان پس از چاپ مقاله دکتر محسن رضائیان*

مرور همتایان سردبیری (Editorial Peer Review) فرآیندی است که در طی آن، متخصصین به قضاوت میزان ارزش مقاله‌ای که خود در پدید آمدن آن نقشی نداشته‌اند می‌پردازند. هدف اصلی این فرآیند، انتخاب بهترین مقالات از میان مقالات ارائه شده به یک نشریه می‌باشد. به علاوه، مرور همتایان اغلب می‌تواند با ارائه نقد سازنده به بهبود کیفیت مقالات قبل از چاپ آنها کمک نماید.

واژه همتا معمولاً به افراد متخصص در یک زمینه خاص، آمارشناسان، روش شناسان پژوهش، سردبیران مجلات و اعضاء هیأت تحریریه اطلاق می‌گردد. در حالت آرمانی، همتایان بایستی از نویسندگان مقاله تخصص و تجربه بیشتری داشته باشند. با این وجود، به دلیل این که معمولاً این افراد دارای مسؤلیت‌های حرفه‌ای متفاوت بوده و از همین رو دسترسی به آنها دشوار می‌باشد، مرور همتایان تبدیل به پدیده‌ای پیچیده، کند و طولانی می‌گردد. همین نکته سبب خواهد شد که در پاره‌ای از مواقع مرور همتایان، با همه اهمیت و جایگاه آن در نشر علم، یا به دقت توسط مرورگران با تجربه صورت نپذیرد و یا به مرورگران کم تجربه‌تر واگذار گردد.

پیامد چنین اتفاقی در صورت رخداد، نشر مقالاتی می‌باشد که از کیفیت پایین‌تری برخوردار می‌باشند. اگرچه راه‌حلهایی متعددی برای پیشگیری از این امر پیشنهاد شده است، با این وجود مرور همتایان بعد از چاپ مقاله Post-Publication Peer Review یکی از بهترین راه‌حلهایی می‌باشد که می‌تواند تا اندازه زیادی به نقد علمی یک مقاله پس از چاپ آن منجر گردد. مرور همتایان پس از چاپ مقاله می‌تواند در غالب یک نامه به سردبیر Letter to the editor و یا یک مقاله کامل جامه عمل پوشد. گاهی اوقات، چنین مروری حتی می‌تواند تا مرحله تجزیه و تحلیل مجدد داده‌های مقاله مورد نقد پیش برود.

* دانشیار گروه آموزشی پزشکی اجتماعی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان

تلفن: ۰۳۹۱-۵۲۳۴۰۰۳، فاکس: ۰۳۹۱-۵۲۲۵۲۰۹، پست الکترونیکی: moeygmr2@yahoo.co.uk

در صورتی که سردبیر مرور همتایان را پس از چاپ مقاله دریافت کرد و آن را با اهمیت قلمداد نمود، بایستی نقد را به نویسندگان مقاله منعکس نموده و پس از دریافت پاسخ نویسنده، نقد و پاسخ نقد را برای اطلاع خوانندگان در یکی از شماره‌های مجله به چاپ رساند.

با توجه به اهمیت مرور همتایان پس از چاپ مقاله و به منظور بهبود کیفیت مقالات ارائه شده در نشریات داخل کشور ضروری است که سردبیران این مجلات آمادگی خود را برای پذیرش مرور همتایان پس از چاپ مقاله اعلام نمایند. اکنون که بحث به سردبیران مجلات علمی کشور کشیده شده، شایسته است که از سردبیر سابق مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان جناب آقای دکتر محمد خاکساری به خاطر تلاش‌ها و زحمات بیدریغشان در دوران تصدی این مسئولیت سپاسگزاری نموده و توفیق روزافزون ایشان را از درگاه حضرت احدیت مسألت دارم.

منابع

- 1- Constantine NA. Peer Review Process. In Baslaugh S. Edi. Encyclopedia of Epidemiology. Second Volume. California: SAGE Publications, Inc. 2008; pp: 794-65.
- 2- Tite L, Schroter S. Why do peer reviewers decline to review? A survey. J Epidemiol Community Health. 2007; 61: 9-12.